

iDusidusi ni Soqoni ni *Bula vaKarisito* kei na *Cakacaka Vakaitalatala*

FEPERUERI 3-9

IYAU MAI NA VOSA NI KALOU | VAKATEKIVU
12-14

“Na Veiyalayalati e Yaga Vei Iko”

it-1 522 ¶4
Veiyalayalati

Veiyalayalati kei Eparama. E rairai tekivu vakayacori na veiyalayalati kei Eparaama (Eparama) ena gauna e takosova kina na Uferetisi ni gole tiko i Kenani. E qai tauyavu na veiyalayalati ni Lawa ni oti tale e 430 na yabaki. (Kal 3:17) A vosa vei Eparama o Jiova ni se tiko e Mesopotemia e Uri na nodra vanua na kai Kalitia, e kaya vua me biuti Uri me gole ina vanua e vakaraitaka vua. (Cak 7:2, 3; Vte 11:31; 12:1-3) E tukuni ena Lako Yani 12:40, 41 (LXX) nira biuti Ijipita na Isireli ni oti e 430 na yabaki nodra bobula tu e Ijipita ena vanua o Kenani. E tukuni nira biubiu ena “siga sara ga qo.” Qori na ika14 ni Naisani, 1513 B.G.V., na tikinisiga ni Lakosivia. (Ly 12:2, 6, 7) Qo e rairai dusia ni a takosova o Eparama na Uciwai na Uferetisi me gole i Kenani ena ika14 ni Naisani, 1943 B.G.V., e macala ga ni tekivu vakayacori ena gauna qori na veiyalayalati i Eparama. E rairai tale vei Eparama o Jiova e Kenani me yaco sara i Sikemi, e vakamatatataka tale vua nona yalayala ni kaya, “Au na solia na vanua qo vua na nomu **kawa**.” E vakaraitaka gona e keru na veisemati ni yalayala qori kei na yalayala mai Iteni, ni na mai bula vakatamata na “kawa” qori, ena basika ena dua na iyatukawa. (Vte 12:4-7) E vakamatatataka tiko ga o Jiova nona yalayala ni toso na gauna me vaka e volai ena Vakatekivu 13:14-17; 15:18; 17:2-8, 19; 22:15-18.

w89 1/7 3 ¶4

Vuna Mo Kila Kina na ka Dina me Baleti
Eparama

Qori e dua na yalayala vakatubuqoroqoro, e rogoca o Eparama na yalayala qo ena rua tale na gauna. (Vkte. 18:18; 22:18) Ena vakayacora na Kalou nona yalayala ni vakaturi ira mada ga na lewe ni vuvale ni kawa qori era sa mate. Era na vakalougatataki dina, ni levu vei ira qo era na bula ena vuravura Parataisi e vakayalia o Atama kei Ivi. Era na qai vakavulici ena gauna qori ena sala mera rawata kina na bula tawamudu.—Vkte. 2:8, 9, 15-17; 3:17-23.

it-2 213 ¶3
Lawa

Ni laurai na ka e kune ena vakekeli, era vakabauta kina na dauvakadidike ni dau kena ivakarau me duri o koya e voli qele ena vanua e laurai vinaka kina na yalayala ni vanua e volia. Ke tukuna o koya, “Au raica,” ena dusia ni sa vakadonuya na veidinadinati. Ni yalataka vei Eparama o Jiova na vanua o Kenani, e kaya vei Eparama me raica kece na va na yasana. E sega ni tukuna o Eparama, “Au raica,” de dua baleta ni tukuna o Jiova nira na qai tawana na Vanua Yalataki na nona **kawa** ena dua na gauna e muri. (Vte 13:14, 15) E tukuni tale ga vei Mosese na nodra mata na Isireli me “raica” na vanua qori. Ke donu na ka era vakabauta na dauvakadidike, qo e dusia ni sa vakadonui me soli vei ira na Isireli na vanua qori mera tawana ena veiliutaki i Josua. (Vkr 3:27, 28; 34:4; vakasamataka tale ga na ka e via solia vei Jisu o Setani e volai ena Mac 4:8.) E dua tale na ivakarau e dau caka me dusia na veidinadinati va qori: oya me lakovi na vanua ni taubaletaki se kena butuki me tawani. (Vte 13:17; 28:13) E laurai ena so na

ivolatukutuku makawa ni dau volai na iwili-wili kece ni vunikau e tiko ena qele e volitaki.—Vakatauvatana Vte 23:17, 18.

it-2 683 ¶1

Bete

E duatani na bete (*ko-hen'*) o Melikiseteki na tui Selemi. E sega ni tukuni ena iVolatabu na nona iyatukawa, nona sucu, se nona mate. Na nona itavi vakabete e sega ni ka ni kawa, sega ni dua e qarava e liu nona itavi, sega tale ga na kena isosomi. E qarava ruarua o Melikiseteki na itavi vakatui kei na itavi vakabete. E cecere sara nona itavi vakabete mai na nodra matabete na Livai. Na vuna? Ni soli ikatini o Eparama vei Melikiseteki qai vakalougatataki, e vaka ga e soli ikatini tiko o Livai na kawa i Eparama vei Melikiseteki. (Vte 14:18-20; Ipe 7:4-10) O Melikiseteki gona e vakataloyalotaki Jisu Karisito, na “bete tawamudu ena ivalavala vata ga i Melikiseteki.”—Ipe 7:17.

FEPERUERI 10-16

IYAU MAI NA VOSA NI KALOU | VAKATEKIVU 15-17

“Vuna e Veisautaka Kina o Jiova na Yaca i Eparaama kei Serai”

it-1 817

Cala, Vaqara Cala

Levu na gauna e dau cala noda rai kei na ka eda cakava. E vakadewa vei keda na kawatamata o Atama na ivalavala ca kei na cala. (Rom 5:12; Sm 51:5) O Jiova e sega vakadua ni cala, ia e “kila vinaka o koya na keda ibulibuli, e nanuma tiko nida kuvuniqele,” e yalololoma tale ga. (Sm 103:13, 14) E okati Noa mada ga na turaga yalodina me “duatani vei ira na tabavata kei koya ni dodonu na nona ivalavala.” (Vte 6:9) E vakaroti Eparama, “Mo lako voli e mataqu qai vakaraitaka ni o yalododonu.” (Vte 17:1) Erau sega ni uasivi na

turaga qori erau sa mate tale ga, ia ni “raica na loma ni tamata” o Jiova e okati rau kina me rau yalododonu se tawacala. (1Sa 16:7; vakatauvatana 2Tu 20:3; 2Ve 16:9.) E vakaroti ira na Isireli: “Me dodonu na nomu ivalavala ena mata i Jiova na nomu Kalou.” (Vkr 18:13; 2Sa 22:24) O Jiova e soli Luvena tawacala (Ipe 7:26) me isoro ni veivoli, qori sara ga na yavu e okati ira kece na talairawarawa kei ira na vakaraitaka na vakabauta mera “yalododonu,” se tawacala. Ni cakava qori, e dei tiko ga ena nona itavi me Turaganilewa yalododonu, e tawacala tale ga.—Rom 3:25, 26; raica INTEGRITY; PERFECTION.

it-1 31 ¶1

Eparama

Toso na gauna, sa rauta ni tini na yabaki nodrau tiko e Kenani o Eparama kei Sera, se sega ga ni vakaluvani o Sera. E mani kaya me soli Eka nona yalewa dauveiqaravi vei Eparama me dua kina na luvena. E vakadonuya o Eparama. E qai sucu gona o Isimeli ena 1932 B.G.V. ni sa yabaki 86 o Eparama. (Vte 16:3, 15, 16) Oti tale e dua na gauna ena 1919 B.G.V., ni sa yabaki 99 o Eparama, e vakarota o Jiova mera cilivi kece na tagane ena nona vuvale me ivakadinadina ni nodrau veiyalayalati. Qori tale ga na gauna e veisautaka kina o Jiova na yaca i Eparaama me o Eparama, e kaya, “niu na cakava mo tamadra na veimatanitu.” (Vte 17:5, 9-27; Rom 4:11) Oti ga vakalailai, eratou gole mai e tolu na agilosu eratou liatamata, e lomasavu vei ratou o Eparama ena vuku ni yaca i Jiova, eratou qai yalataka na agilosu ni na bukete o Sera, ena vakasucu ena yabaki e tarava!—Vte 18:1-15.

w09 1/2 13

Bibi ni Yaca

E veisautaka na Kalou na yacadra eso ena vuku ni parofisai. Kena ivakaraitaki e veisautaka na yaca i Eparaama, kena ibalebale

“Tama e Vakacerecerei,” me o Eparama, kena ibalebale “Tamadra e dua na iLala.” Me sala-vata ga kei na ibalebale ni yacana, e qai tamadra dina na veimatanitu o Eparama. (Vkte. 17:5, 6) Vakasamataki Serai tale ga na wati Eparama, e rawa ni ibalebale ni yacana na “Dauveileti.” Ena marau mada ga ni veisautaka na yacana na Kalou me o “Sera,” kena ibalebale “Raluve,” e dusia nira na basika ena nona kawa na tui.—Vkte. 17:15, 16.

Vakekeli ena Vosa ni Kalou

it-1 460-461

iTuvatuva ni Gauna

E kaya vei Eparaama (Eparama) o Jiova: “Mo kila tiko nira na vulagi na nomu kawa ena vanua e sega ni nodra, o ira na tiko e kea era na vakabobulataki ira qai vakararawataki ira me 400 na yabaki.” (Vte 15:13; raica tale ga Cak 7:6, 7.) E cavuti qori ni vakarau sucu na gone yalataki se “kawa” o Aisake. E sucu ena 1932 B.G.V. o Isimeli na luvei Eparama vei Eka na yalewa dauveiqaravi ni Ijipita, e qai sucu o Aisake ena 1918 B.G.V. (Vte 16:16; 21:5) Nida tekivu wilika lesu na 400 na yabaki qori mai na gauna era biuti Ijipita kina na Isireli, na gauna e oti kina na nodra “vakararawataki” (Vte 15:14), eda na donuya na 1913 B.G.V., na gauna e yabaki lima toka kina o Aisake. E kena irairai ni sa kali oti, e tiko “vulagi” tale ga ena vanua e sega ni nona, e tekivu vakayacori sara ga e keru na ka e yalataki tu oya ni na vakararawataki. Ena sala cava? Qori ni “vakalialiai” koya o Isimeli, sa yabaki 19 toka. (Vte 21:8, 9) Era na rairai nanuma eso ena gauna qo ni sega soti ni bibi nona vakalialia na kawa i Eparama o Isimeli, ia e sega ni va qori na nodra rai ena nodra gauna na peteriaki. Eda vakadinata qo ena nona vakadonuya na Kalou nona cike o Sera me rau vakatalai o Eka kei Isimeli. (Vte 21:10-13) Na kena volai vinaka tu ena Vosa ni Kalou na itukutuku qori, e dusia na itekitekivu ni 400

na yabaki e yalataki ni na vakararawataki kina na kawa i Eparama, e qai cava qori nira biuti Ijipita.—Kal 4:29.

it-1 778 ¶4

Nodra Biuti Ijipita na Isireli

“**Ena ikava ni itabatamata.**” Meda nanuma tiko ni a tukuna vei Eparama o Jiova nira na lesu i Kenani na nona kawa ena ikava ni itabatamata. (Vte 15:16) Ni laurai na 430 na yabaki mai na gauna e tekivu kina na veiyalayalati i Eparama ina gauna era biuti Ijipita kina na Isireli, e macala ni sivia e va na itabatamata era bula kina, qori ni vakasamataki tale ga na nodra bula dede ena gauna ya me vaka e laurai ena kedra ivolatukutuku. Ia e 215 ga na yabaki **nodra tiko** na Isireli e Ijipita. Edarawa ni cakacakataka na “va na itabatamata” qori me tekivu mai na gauna era butuki Ijipita kina, me kena ivakaraitaki na yavusa i Livai: (1) Livai, (2) Koaca, (3) Amirami kei (4) Mosese.—Ly 6:16, 18, 20.

FEPERUERI 17-23

IYAU MAI NA VOSA NI KALOU | VAKATEKIVU 18-19

“‘Na Turaganilewa ni Vuravura Taucoko’ e Vakarusai Sotoma kei Komora”

Vakekeli ena Vosa ni Kalou

w88 15/5 23 ¶4-5

E Dua sa Raica Oti na Kalou?

E liatamata na agilosu e mai vakasavuya na itukutuku ni Kalou, e qai vosa vua o Eparama me vaka sara ga e vosa tiko vua na Kalou. Eda rawa ni kila na vuna e cakava kina qori o Eparama, ni mai tukuna sara ga na agilosu qori na ka e vinakata na Kalou me tukuni vei Eparama, e matataka sara ga na Kalou, sa rauta me tukuni ena iVolatabu ni “rairai vua o Jiova.”—Vkte. 18:1.

Meda nanuma tiko ni rawa nira vakarogoya vinaka na agilosu era matataki Jiova na nona itukutuku, me vaka ga nona rogoca vinaka e dua na domoda nida qiri vua ena talevoni se ni kaburaki ena retio. Eda kila kina na vuna eratou vosa kina vua na agilosu o Eparama, Mosese, Manoa, kei na so tale me vaka sara ga eratou vosa tiko vei Jiova. Eratou raica na agilosu kei na lagilagi i Jiova era vakavotuya, ia eratou sega ni rawa ni raica na Kalou. Na ka e yaco qori e sega ni veisaqasaqa kei na ka e vola o Joni: “E sega ni dua na tamata sa raica na Kalou ena dua na gauna.” (Joni 1:18) Io, eratou raica na turaga qori na agilosu, sega ni Kalou.

FEPERUERI 24–MAJI 1

IYAU MAI NA VOSA NI KALOU | VAKATEKIVU 20-21

“E Dau Vakayacora o Jiova na ka e Yalataka”

w89 1/7 20 ¶9

Eparama—iVakaraitaki Vei Ira na Via Veitokani kei na Kalou

⁹E laurai tale vei Eparaama na vakabauta. Me vaka e tukuni ena iVolatabu: “E mani tara e kea e dua na icabocabonisoro vei Jiova.” (Vkte. 12:7) E kena irairai ni cabora tale na isoro manumanu, ni vosa vakalperiu na “icabocabonisoro” e kena ibalebale “vanua ni cabo isoro.” E cakava vakavica qori o Eparama ena vanua yalataki me vakaraitaka nona vakabauta. E ‘kaciva tale ga na yaca i Jiova.’ (Vkte. 12:8; 13:18; 21:33) Na matavosa “kaciva na yaca” e kena ibalebale tale ga “kacivaka (vunautaka) na yaca.” E macala ga nira rogoca na vuvale i Eparaama kei ira na kai Kenani ni kacivaka ena doudou na yaca ni nona Kalou o Jiova. (Vkte. 14:22-24) O ira tale ga na via veitokani kei na Kalou nikua mera kaciva na yacana ena vakabauta. Qori e

okati kina noda cakacaka vakavunau e mata-nalevu, nida “cabora tiko ga vua na Kalou na isoro ni veivakacaucautaki, ya na vua ni tebenigusuda nida tukuna raraba na yacana.” —Iper. 13:15; Roma 10:10.

